

Kārtībai par vadītāja un pedagoga rīcību,
ja tiek konstatēta fiziska vai emocionāla vardarbība pret izglītojamo

Vardarbības gadījumu risināšanas shēma (soļi) Galēnu pamatskolā.

Primārā prevencija - pasākumi, kas tiek veikti attiecībā uz **visiem** bērniem, pirms parādījušās kādas vardarbīgas pazīmes, veidojot izglītības iestādē drošu un pieņemošu atmosfēru, veicinot cieņpilnas attiecības, uzlabojot kolektīva sociālās un komunikācijas prasmes

- *Vadlīnijas un rekomendācijas nīrgāšanās izplatības mazināšanai izglītības vidē*
- *Vadlīnijas pirmsskolas un sākumskolas izglītības iestādēm*
- *Vadlīnijas pamatskolas un vidusskolas izglītības iestādēm*
- *Vadlīnijas vecākiem*

<https://www.esparveselibu.lv/izstradatas-vadlinijas-un-rekomendacijas-nirgasanas-izplatibas-mazinasanai-izglitibas-vidē>

(Publiskotas 2023. gada maijā, tika izstrādātas VM sadarbojoties ar IZM, LM un NVO).

Sekundārā prevencija - pasākumi, kas tiek veikti, pamanot paaugstināta **riska** faktoros, tostarp tādus kā nopietnas vecāku grūtības (*mentālā veselība, depresija, atkarības un tml.*), nezināmu iemeslu dēļ neapmeklēta izglītības iestāde (*bastošana, klaiņošana*), nepietiekama aprūpe no aprūpes personas puses un iespējama vardarbība pret bērnu ģimenē; aizdomas par bērna mentālās veselības grūtībām, *utt.*)

Agrīno signālu maksimāli ātra (pēc iespējas jaunākiem bērniem) pamanīšana un reaģēšana izglītības vidē, lai izvairītos no vardarbīgu situāciju eskalācijas riska pēcāk.

Kārtībai par vadītāja un pedagogu rīcību,
ja tiek konstatēta fiziska vai emocionāla vardarbība pret izglītojamo

Kārtībai par vadītāja un pedagoga rīcību,
ja tiek konstatēta fiziska vai emocionāla vardarbība pret izglītojamo

Līmeņu kritēriji:

1. līmenis - zems risks - tiek risināts izglītības iestādes ietvaros, nav nepieciešama tūlītēja papildu resursu piesaistīšana.

(Izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumu, kas nav saistīti ar sevis vai citu dzīvības, veselības un drošības apdraudēšanu pārkāpšana, piemēram, necieņas izrādīšana izglītības iestādes darbiniekam vai izglītojamajam, rupju vārdu lietošana, nereaģēšana uz aizrādījumu, mācību stundas norises traucēšana, atkārtota konfliktēšana ar vienaudžiem un tml.)

2. līmenis - vidējs risks - nav tūlītēja apdraudējuma dzīvībai, bet nopietnāki pārkāpumi kā pirmajā līmenī, nepieciešama papildu resursu piesaistīšana.

(izglītības iestāde ir veikusi 1.līmeņa darbības, bet situācija neuzlabojas vai pasliktinās;

izglītības iestādes iekšējās kārtības noteikumu (kas saistīti ar sevis vai citu dzīvības, veselības un drošības apdraudēšanu) atkārtota un regulāra pārkāpšana;

mantas bojāšana, kā rezultātā tiek apdraudēta citu personu manta, veselība, drošība;

izglītojamais izglītības iestādē atkārtoti un sistemātiski veic vardarbīgas darbības;

veic ņirgāšanos izglītības vidē jeb bulingo vienaudžus; izteikti vai regulāri traucē

klasi, izglītības iestādes darbu;

sistemātiski ignorē vispārpieņemtās uzvedības normas, smaga necieņas izrādīšana)

3. līmenis - augsts risks - ir apdraudēta bērna vai citu personu dzīvība, nopietns veselības apdraudējums, nepieciešama nekavējoša rīcība un papildu resursu piesaistīšana ārpus izglītības iestādes

(Izglītojamais veicis vardarbību, kas ir nopietni (tīši) apdraudējis viņa paša vai biedra, pedagoga, izglītības iestādes darbinieka veselību, drošību, dzīvību;

fiziska vardarbība kā rezultātā cietušam ir bijusi nepieciešama tūlītēja medicīniskās palīdzības sniegšana; seksuāla uzmākšanās, izvarošana;

Kārtībai par vadītāja un pedagoga rīcību,
ja tiek konstatēta fiziska vai emocionāla vardarbība pret izglītojamo

nāves, smagu miesas bojājumu draudi.)

1.līmenis Darbības, ko veic izglītības iestāde:

Pirmais pārkāpums	Mutisks pedagoga aizrādījums, situācijas analīze - ar pārkāpēju veic individuālu sarunu par notikušo, veicot izglītojošo darbu par iespējamām rīcības sekām, to kaitīgumu, pārrunā vēlamos uzvedības modeļus, noskaidrojot pārkāpuma cēloni, utt. Tiek uzklausītas visas gadījumā iesaistītās puses.
Atkārtots pārkāpums	Piezīme e-klases žurnālā, pedagogs veic pārrunas ar izglītojamo. Ja nepieciešams un iespējams, izglītojamam tiek pieprasīts rakstisks paskaidrojums. Mutiski tiek informēti arī izglītojamā vecāki.
Atkārtots pārkāpums	Klases audzinātāja protokolēta saruna ar izglītojamo, rakstveida informācija vecākiem. Nepieciešamības gadījumā atbalsta personāla iesaiste darbā ar bērna uzvedības maiņas atbalsta plāna izstrādi un tā realizēšanu.
Nav uzlabojumu izglītojamā uzvedībā	Klases audzinātāja protokolēta saruna ar izglītojamo, vecākiem, atbalsta personālu. Tiek aktualizēts jautājums par nepieciešamību veikt bērna veselības diagnostiku, izstrādāt individuālo uzvedības korekcijas plānu, risināt jautājumu par uzraudzību izglītības iestādēs un ārpus tās.
Nav uzlabojumu izglītojamā uzvedībā, atkārtoti pārkāpumi	Klases audzinātāja protokolēta saruna ar izglītojamo, vecākiem, atbalsta personālu. Vecāki tiek informēti, ka atkārtotu pārkāpumu gadījumā tiks veikts ieraksts izglītojamā personas lietā.
Nav uzlabojumu izglītojamā uzvedībā, atkārtoti pārkāpumi	Direktores rīkojums par piezīmes, brīdinājuma vai rājiena izteikšanu izglītojamam, ieraksts izglītojamā personas lietā.
Nav uzlabojumu izglītojamā uzvedībā, atkārtoti pārkāpumi. Situācija atbilst 2. līmeņa vardarbības gadījumam	Atkārtota klases audzinātāja protokolēta saruna ar izglītojamo, vecākiem, atbalsta personālu un skolas administrācijas pārstāvi. Informācija tiek nosūtīta citām institūcijām (secīga pāreja uz 2.līmeņa darbībām).

2.līmenis Darbības, ko veic izglītības iestāde:

Kārtībai par vadītāja un pedagoga rīcību,
ja tiek konstatēta fiziska vai emocionāla vardarbība pret izglītojamo

2023. gada 22.augusta Ministru kabineta noteikumi Nr. 474 “Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo profilaktiskā veselības aprūpe, pirmā palīdzība un drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos” “*Ja nepilngadīgais izglītojamais izglītības iestādē vai tās organizētajos vai atbalstītajos pasākumos apdraud savu vai citu personu drošību, veselību vai dzīvību:*

11.1. izglītības iestādes darbinieks iespējami īsā laikā informē vadītāju par izglītojamā uzvedību;

11.2. vadītājs nodrošina izglītojamam, kurš apdraud savu vai citu

Par notikušo faktu tiek ziņots policijai, tālāk policija risina jautājumu savas kompetences ietvaros (policija pārkāpuma procesu par pārkāpumu var uzsākt, ja subjekts ir sasniedzis 11 gadu vecumu, jo no 11 līdz 18 gadu vecuma par izdarīto pārkāpumu bērniem var piemērot audzinoša rakstura piespiedu līdzekļus. No 14.gadu vecuma iestājas kriminālatbildība un administratīvā atbildība).

Izglītības iestāde papildus vērtē, kura institūcija varētu būt palīdzīga situācijas risināšanai (sociālais dienests, bāriņtiesa, vadoties no situācijas izpētes), atkarībā no institūcijas veicamiem pienākumiem.

Tiek sasaukta starpinstitūciju sanāksme individuālā gadījuma risināšanai.

Izglītības iestāde turpina sadarbību ar vardarbībā iesaistītajiem izglītojamiem un izglītojamo vecākiem.

Censties kopā ar vecākiem veicināt sadarbību ar bērna ārstniecības personu, ja ir aizdomas, ka vardarbības epizode saistīta ar bērna garīgo vai fizisko veselību (skat. zemāk sadaļu veselības joma), vecāka nesadarbošanās gadījumā informējot bāriņtiesu.

Jāvērtē: individuāla pedagoga asistenta (palīga) piesaiste konkrētai klasei, izglītojamam; citas izglītības iestādei nepieciešamās atbalsta personas pieejamība izglītības iestādē.

Atbalsta trūkuma gadījumā jāvērsas pie izglītības iestādes dibinātāja, pašvaldībā.

Nosaka papildus (pārvērtē līdz šim esošos) atbalsta pasākumus izglītojamajam (piemēram, konsultācijas pie logopēda, psihologa, speciālā pedagoga u.c.), kā arī to īstenošanas veidus pedagoģiskajiem darbiniekiem.

Sastāda (ja nav bijis) vai pārvērtē sastādīto uzvedības korekcijas plānu, kā arī plānu darbam klasi, lai normalizētu klases mikroklimatu.

Kārtībai par vadītāja un pedagogu rīcību,
ja tiek konstatēta fiziska vai emocionāla vardarbība pret izglītojamo

Klases (iesaistītās grupas) mikroklimata, dinamikas monitorings (būtisks punkts, jo vardarbība ir cieši saistīta ar grupu, apkārtējo sabiedrību, t.s. “novērotājiem”).

Nepieciešamības gadījumā piesaista citus ārējos resursus: Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju, pusaudžu resursu centru, nozares NVO (piemēram, seksuālas vardarbības vai seksuāli kaitnieciskas uzvedības gadījumā “Dardedze”; Latvijas Autisma apvienība, utt.) mediācijas speciālistus.

(Maksas pakalpojumu gadījumā sniegt informāciju vecākiem, kur meklēt atbalstu, vai risināt jautājumu ar pašvaldību par samaksas veikšanu)
Izglītības iestāde pārliecinās par šo normatīvo aktu un to nosacījumu prasību izpildi:

Ministru kabineta 2019. gada 19. novembra noteikumi Nr. 556

“Prasības vispārējās izglītības iestādēm, lai to īstenotajās izglītības programmās uzņemtu izglītojamos ar speciālām vajadzībām”;

Ministru kabineta 2012.gada 16.oktobra noteikumi Nr.709 “Noteikumi par pedagoģiski medicīniskajām komisijām”.

Ļoti būtiski sniegt atbalstu un nepieciešamo palīdzību bērniem ar īpašām vajadzībām, kas izriet no to medicīniskā stāvokļa

Psiholoģiskais atbalsts: izglītības iestādes personālam, kas pakļauts psihoemocionālai slodzei (tajā skaitā piesaistot supervīzijas, individuālas konsultācijas, mediators; utt.);

cietušajam (t.sk., nepieciešamības gadījumā piesaistot Sociālā dienesta psiholoģisko palīdzību)

Par notikušo, darbībām informēt arī vardarbībā cietušo un iesaistīto izglītojamo ģimenes ārstu (Veselības ministrijas ieteikums).

Pēckontrole par sasniegto rezultātu vardarbības gadījuma risināšanā, novēršanā;

patstāvīgs situācijas monitorings un rezultātu uzturēšana, lai novērstu jaunus incidentus nākotnē.

Jāturpina veikt 2. līmeņa darbības

Kārtībai par vadītāja un pedagogu rīcību,
ja tiek konstatēta fiziska vai emocionāla vardarbība pret izglītojamo

3.līmenis Darbības, ko veic izglītības iestāde:

Šim līmenim īpaši svarīgi rīkoties **nekavējoties, intensīvi un individualizēti**

Ieviest krīzes komandu (ja tāda vēl nav ieviesta izglītības iestādē) Katrā solī noteikt konkrētus uzdevumus, kas jāveic, atbildīgo personu par uzdevuma veikšanu un termiņus uzdevumu izpildei.

Ziņošana policijai. Policija rīkojas atbilstoši kompetencei (piemēram, bet ne tikai - policija var uzsākt kriminālprocesu par miesas bojājumiem, administratīvā pārkāpuma procesu par huligānismu, utt.). Skat. 2 līmeņa tabulu

Papildus, ja ir ierosināts kriminālprocess, tad lemjams par piemērojamiem drošības līdzekļiem Kriminālprocesa likuma ietvaros.

Ja attiecināms gadījums, tad ziņošana neatliekamajai medicīniskajai palīdzībai (bērna nogādāšana ārstniecības iestādē).

Šis ir līmenis, kad izglītības iestādei imperatīvi jāvēršas pašvaldības sadarbības grupā, kas izveidota un darbojas saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 12. septembra noteikumiem Nr.

545 “Noteikumi par institūciju sadarbību bērnu tiesību aizsardzībā”.

sadarbībai – institūcijas sadarbojas gadījuma risināšanā prioritāri un aktīvi

Institūcijas sniedz skolai informāciju par to izdarīto, panākumiem, sniegtajiem pasākumiem, darbību laika grafiku, u.c. “atgriezenisko saiti”

Jāturpina veikt 1. un 2. līmeņa darbības.

Ieviešams t.s. “zaļais - prioritārais koridors” pakalpojumiem bērniem, kas veikuši vardarbīgu rīcību, institūciju sadarbība neatliekamības kārtībā.

Izvērtējami nākotnē iespējamie risinājumi (piemēram, vardarbību veikušais audzēknis steidzami saņem atbalsta pasākumus ārpus izglītības iestādes vardarbības cēloņu izzināšanai un tās turpmākai novēršanai, kā arī drošas vides nodrošināšanai, un izglītības iestādi izglītības iegūšanai apmeklējot konsultāciju laikā atbalsta personas klātbūtnē, tādējādi nodrošinot vardarbību veikušā steidzamu rehabilitāciju dienas pirmajā daļā, taču nezaudējot izglītības ieguves iespējas).